

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

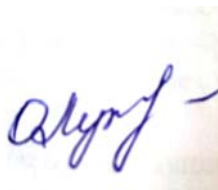
ЛУК'ЯНЕНКО Ольга Миколаївна

УДК 141.7:316.4

**СОЦІАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ТРАНЗИТИВНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Olga', is centered on the page.

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філософських наук, професор
АБРАМОВ Володимир Іванович,
Національна академія державного управління
при Президентові України,
професор кафедри глобалістики, євроінтеграції
та управління національною безпекою.

Офіційні опоненти: доктор філософських наук, професор
Мандрагеля Володимир Андрійович,
Національний університет державної фіскальної
служби України,
директор ННІ гуманітарних наук;

кандидат філософських наук, професор
Приятельчук Анатолій Олексійович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри філософії гуманітарних наук.

Захист відбудеться «19» грудня 2019 року о 15.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий «18» листопада 2019 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.П. Кивлюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні Українська держава здійснює соціальні реформи у різних сферах суспільного життя, які об'єднанні єдиним задумом – перехід до соціального порядку відкритого доступу. Необхідними умовами для цього є: рівність всіх перед законом, існування постійних організацій, які не залежать від держави та конкретних особистостей, а також консолідований контроль над силовими структурами, що запобігає саморуйнуванню і деградації такого порядку.

У перехідних державах, до якої відноситься й Україна, однією з умов успішності модернізаційних процесів є підвищення рівня інформованості населення щодо підготовки та здійснення реформ.

Ця обставина і визначає зв'язок загальної проблеми здійснення соціальних реформ у різних сферах суспільного життя з найбільш важливими науковими та практичними завданнями дослідження соціально-філософських проблем розробки та реалізації соціально-інформаційної політики в інтересах підготовки та здійснення реформ.

Попри досить велику кількість наукових праць, в яких досліджуються проблеми розвитку інформаційного суспільства, інформаційної політики та безпеки, соціально-філософські експлікації цієї проблеми розвинуті недостатньо. Наразі в напрямку соціальних експлікацій інформаційної політики в умовах транзитивного суспільства переважають дослідження, що здійснюються окремими авторами в рамках спеціальних дисциплін: соціології, політології, науки державне управління тощо. Відсутність комплексного соціально-філософського підходу до дослідження проблемного поля соціально-інформаційної політики в транзитивному суспільстві, інколи фрагментарний та суперечливий характер накопичених знань щодо ролі і значення інформації в здійсненні соціальних реформ в різних сферах суспільного життя, а також велика теоретична та практична значимість соціально-інформаційної політики в сучасному українському суспільстві, яке трансформується, обумовлюють вибір теми дисертаційного дослідження.

Ступінь наукової розробки проблеми. Міждисциплінарний характер дослідження вимагає звернення до різних галузей знань.

Теоретичну основу дослідження транзитивних суспільств складає доробок з соціології (П. Бергер, Т. Лукман, І. Валлерстайн, Р. Коллінз, Т. Парсонс).

Різні аспекти філософської рефлексії проблем транзитивних суспільств та розвитку інформаційного суспільства представлено у працях У. Бека, Д. Белла, Ж. Бодрийяра, М.Кастельса, Е. Тоффлера та ін.

Над проблематикою переосмислення західних концепцій транзитивного суспільства плідно працювали та працюють такі дослідники, як В. Абрамов, С. Александрова, В. Андрущенко, В. Ананьїн, В. Бех, Л. Губерський, С. Дацюк, О. Дзьобань, Ф. Канак, Ю. Канигін, В. Кушерець, Н. Крохмаль, М. Лукашевич, М. Михальченко, Г. Нестеренко, З. Самчук, В. Шевченко та ін.

Різні аспекти соціально-філософської рефлексії соціалізації інформаційних процесів вивчали В. Вашкевич, С. Заветний, В. Ларцев, В. Лутай та ін.

Вивченню особливостей становлення інформаційного суспільства в українських реаліях, визначенню основних завдань і напрямів державної інформаційної політики в умовах транзитивного суспільства присвячені роботи Д. Дубова, О. Зозулі, М. Ожевана, Г. Почепцова, В. Князева, В. Холода та ін.

Питанням забезпечення інформаційної, соціальної та гуманітарної безпеки в транзитивному суспільстві присвячено праці Є. Архіпової, О. Більовського, О. Бортнікової, В. Мандрагелі, М. Требіна, М. Шевченка та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилось в рамках комплексної науково-дослідної теми кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Соціально-філософські проблеми розвитку людини, її освіти і культури» (затверджена рішенням Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, протокол №10 від 24 квітня 2008 року).

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол №11 від 23 лютого 2016 року).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дослідження є соціально-філософський аналіз феномену соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, а також встановлення специфічних рис цієї політики в Україні та обґрунтування праксеологічних засад інформаційного забезпечення функціонування транзитивного суспільства.

Для досягнення поставленої мети вимагалось вирішення таких *завдань*:

- розкрити феномен соціально-інформаційної політики;
- дослідити зміни у процесі формування поняття «транзитивне суспільство»;
- визначити методологічні принципи дослідження соціалізації інформаційного процесу;
- розкрити зміст інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності;
- показати роль і значення держави в суспільному процесі забезпечення інформаційної безпеки;
- окреслити вплив держави та громадянського суспільства на розробку та реалізацію соціально-інформаційної політики;
- охарактеризувати специфіку транзитивності українського суспільства як детермінанту визначення імперативів соціально-інформаційної політики України;
- окреслити імперативи соціально-інформаційної політики України.

Об'єкт дослідження – соціальні смисли інформаційної політики у суспільстві.

Предмет дослідження – соціально-інформаційна політика транзитивного суспільства.

Методи дослідження. Досягнення мети та реалізація завдань дисертаційної роботи зумовила необхідність використання діалектичного підходу, який ґрунтується на загально-філософських принципах: об'єктивності, системності, цілісності, системності. Завдяки методам аналізу, синтезу та компаративістському методу визначено сутнісні ознаки та основні виклики інформаційного розвитку індустріального та постіндустріального суспільств. Використання ідей та принципів соціальної синергетики і залучення системно-синергетичного підходу дозволило виявити можливі атрактори розвитку транзитивного суспільства, проаналізувати його в контексті дилеми безпеки людини, суспільства, держави та побудувати модель системи соціально-інформаційної політики. Значну роль в осмисленні феномену соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства зіграли цивілізаційний, історико-соціологічний, системно-синергетичний, системно-кібернетичний, системно-діяльнісний, соціокультурний, інституціональний, медіа-комунікативний та інформаційно-конфліктний підходи. Використання вказаних підходів дозволило здійснити контамінацію знань, які були отримані в межах різних наукових напрямків.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у дисертації отримано нові наукові результати соціально-філософської рефлексії феномену соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання обґрунтування праксеологічних засад інформаційного забезпечення функціонування транзитивного суспільства. Конкретні положення, що визначають наукову новизну отриманих результатів, полягають у тому, що:

Вперше:

- здійснено комплексне дослідження сутності феномена соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства та встановлено, що остання є не тільки віддзеркаленням належності того чи іншого суспільства до типу транзитивності, а насамперед, постає основним чинником формування транзитивності, оскільки владні здатності інформації є визначальником напрямку соціалізації і розвитку суспільства, що здійснюється шляхом реалізації функцій соціально-інформаційної політики: просвітницької, аксіологічної, контрольної-критичної, зворотного зв'язку, комунікативної, футурологічної;

- представлено систему розробки та реалізації соціально-інформаційної політики сукупністю механізмів, а саме: механізму розробки, комплексного механізму реалізації соціально-інформаційної політики (правовий, інституційний, організаційний, фінансовий, соціально-психологічний механізми), партисипаторного механізму, механізму інформаційно-аналітичного забезпечення;

Удосконалено:

- розуміння транзитивного суспільства, яке традиційно характеризувалося такими рисами як перехідне «трансформоване», «модернізоване». Визначено,

що в контексті соціально-філософського дискурсу транзитивне суспільство потрібно розглядати як етап соціального поступу, в якому діалектичні смисли реформування, реорганізації суспільства з метафізичним розумінням унікальності і історичної конкретизації соціального процесу;

- модельний підхід до розбудови системи розробки та реалізації соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, що полягає у використанні: цивілізаційної парадигми, історико-соціологічного, синергетичного, системно-кібернетичного, системно-діяльнісного, соціокультурного, інституціонального, медіа-комунікативного та інформаційно-конфліктного підходів. Це дозволило розробити функціональні моделі трансформаційних процесів в суспільстві, механізмів розробки та реалізації соціально-інформаційної політики;

- теоретичний підхід до побудови категоріальної моделі державного управління інформаційною безпекою на основі концепції поділу діяльності держави на три складові: основну, управлінську та забезпечувальну, що дозволило виокремити три рівні категорій та понять: до першого рівня належать поняття та категорії, що стосуються соціально-інформаційної діяльності держави, що представляє собою сукупність заходів і дій відповідних суб'єктів, яка безпосередньо або опосередковано спрямована на підготовку та застосування соціально-інформаційних засобів для досягнення цілей політики інформаційної безпеки у соціальній сфері; до другого рівня – поняття, що відображають процес державного управління інформаційною безпекою; до третього рівня належать поняття та категорії, що відображають процес забезпечення інформаційної безпеки;

Набуло подальшого розвитку:

- понятійно-категорійний апарат проблематики соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства шляхом введення в науковий обіг авторських формулювань окремих понять: «соціально-інформаційна політика», «соціально-інформаційний потенціал», «інформаційний процес в суспільстві (соціумі)», «транзитивне суспільство», «соціалізація інформаційного процесу в умовах транзитивного суспільства», «інформаційно-комунікативні технології конструювання соціальної реальності», «технології інформаційної війни», «державне управління інформаційною безпекою», «забезпечення інформаційної безпеки», «механізм розробки соціально-інформаційної політики», «механізм реалізації соціально-інформаційної політики», «механізм інформаційно-аналітичного забезпечення», «партисипаторний механізм»;

- окреслення впливу держави і громадянського суспільства як основних складових політичної системи на соціально-інформаційну політику. Означено, що рівень розвитку держави як соціально-справедливого політичного утворення продукує прогресивний тип інформаційного впливу, а громадянське суспільство цей вплив у залежності від того, на якому етапі розвитку воно знаходиться;

- праксеологічні засади моніторингу стану соціально-гуманітарної безпеки особи, суспільства і держави, зовнішніх і внутрішніх загроз безпеці як необхідної та визначальної передумови визначення імперативів соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, а також праксеологічні засади реалізації соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, що передбачає конструктивне поєднання діяльності держави, громадянського суспільства і людини за напрямками: світоглядно-концептуальним, громадянсько-патріотичним, духовно-моральним, інформаційно-психологічним, захисту інформації, технологічного розвитку.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів визначається актуальністю теми дослідження, науковою новизною і сукупністю положень, які виносяться на захист. Здійснене соціально-філософське дослідження феномену соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства дозволяє повніше зрозуміти комплексний характер проблеми конструювання соціальної реальності, а також дозволяє вивести соціально-філософську рефлексію досліджуваного феномена на якісно новий рівень.

Результати дослідження можуть використовуватися для підготовки навчальних курсів із соціального управління, інформаційної політики та національної безпеки, а також для висвітлення окремих тем у рамках курсів філософії, політології, соціології та інших дисциплін соціально-гуманітарного циклу. Крім того, запропоновані рекомендації можуть бути використані для подальшого удосконалення нормативно-правової бази у сфері інформаційної розвитку та забезпечення інформаційної безпеки України, для теоретичного обґрунтування та практичної реалізації програм формування інформаційної культури населення, а також як певний рубіж для впровадження подальших наукових досліджень проблем транзитивного суспільства. Матеріали дослідження можуть бути корисними при розробці стратегічних напрямків соціально-інформаційної політики України, при формуванні теоретико-методологічних засад класифікації загроз національній інформаційній безпеці, а також для підготовки положень державної освітньої політики стосовно формування інформаційної культури населення.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею автора. Основні ідеї та розробки, здійснені в рамках дисертаційної роботи, в тому числі й ті, що характеризують наукову новизну, практичне значення результатів дисертації, отримані здобувачем особисто. У статті [15], підготовленій у співавторстві з В.І. Абрамовим, внесок дисертанта полягає у визначенні особливостей трансформаційних політичних систем (0,3 др.а.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднені на науково-практичних конференціях: «Демократичне врядування: наука, освіта, практика» (Київ, 2009), «Галузь науки «Державне управління»: історія, теорія, впровадження» (Київ, 2010), «Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики» (Київ, 2011), «Особистість, суспільство, держава: розуміння свободи і відповідальності» (Київ, 2012), «Управлінські науки в сучасному світі» (Київ,

2015), «Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів» (Одеса, 2015). «Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект» (Київ, 2016); круглому столі «Шляхи вдосконалення державного управління національною безпекою України» (Київ, 2011); науково-практичному семінарі «Ефективність державного механізму реагування на загрози національним інтересам України в умовах євроінтеграції» (Київ, 2015), «Досвід застосування збройних сил у світових війнах і воєнних конфліктах ХХ – початку ХХІ ст.: тенденції та закономірності» (Київ, 2016).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження, а також матеріали, що мають безпосереднє відношення до його теми, висвітлені у 19 наукових публікаціях, серед яких 5 статей опубліковано у фахових виданнях України з філософських наук, 2 статті у міжнародному іноземному виданні, що включене до міжнародних наукометричних баз, та 12 публікації – в інших виданнях та збірниках матеріалів конференцій (з них 1 – у співавторстві).

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертаційного дослідження обумовлена специфікою дослідження, логікою розкриття проблеми, а також метою і завданнями роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які включають дев'ять підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел після кожного розділу. Загальний обсяг дисертації становить 250 сторінок, обсяг основного тексту 200 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, охарактеризовано наукову новизну, наукове та практичне значення отриманих результатів, наведено дані щодо їх апробації та публікацій за темою дисертації.

У **першому розділі** – *«Теоретико-методологічні засади дослідження соціально-інформаційної політики в транзитивному суспільстві»* – зроблено соціально-філософський аналіз феномена соціально-інформаційної політики в транзитивному суспільстві та проаналізовано філософські підходи до його вивчення як чинника функціонування соціуму. Обрані й визначені головні для даного дослідження концепти, виявлено їхній потенціал і традиційні межі застосування, обґрунтовуються методологічні засади дослідження.

У підрозділі 1.1 *«Феномен соціально-інформаційної політики: сутність та смисли»* з'ясовано сутність та виокремлено структурні елементи в змістовному та функціональному аспектах соціально-інформаційної політики, а також її функції.

В підрозділі сформульовано дефініції понять: «соціально-інформаційна політика», «соціально-інформаційний потенціал». Сутність соціально-інформаційної політики полягає у формуванні за допомогою інформаційних інститутів (ЗМІ, наукових і просвітницьких, освітніх та пропагандистських інститутів) та соціальних інститутів (інформаційне суспільство, інформаційна

політика, інформаційна безпека, інформаційна культура) соціальної пам'яті нації, соціальних груп і особистостей, а також ідеологічних, політичних, економічних та інших поглядів, думок, знань і оцінок, парадигм інтерпретації змісту подій, що відбуваються з метою досягнення випереджального ефекту проведення соціальних реформ в усіх основних сферах суспільного життя.

У змістовному аспекті соціально-інформаційна політика, як особливий вид державно-суспільної діяльності, включає в себе два структурних елементи: 1) підсистему державної інформаційної політики; 2) підсистему інформаційної політики інститутів громадянського суспільства.

У функціональному аспекті соціально-інформаційна політика можна виокремити такі напрямками соціально-інформаційної політики: 1) забезпечення поступового розвитку соціальної сфери і трансформації соціально-політичних та соціально-економічних цілей; 2) формування та вдосконалення правових і законодавчих основ соціальної політики. Становлення і розвиток демократії як найбільш поширеної форми політичного режиму, що характеризується низкою вимог, серед яких найбільш важливими є: верховенство права і закону; пріоритет прав і свобод громадян над інтересами держави; рівність всіх перед законом і судом; дотримання демократичних процедур вироблення та прийняття законів; 3) гуманізація соціально-інформаційної діяльності. Цей напрямок відповідає сучасним гуманістичним тенденціям і охоплює широкий спектр діяльності людей від освіти до конкурентної боротьби.

Соціально-інформаційна політика об'єднує в систему чотири її складові: 1) політику інформатизації у соціальній сфері; 2) політику інформаційної безпеки у соціальній сфері; 3) політику в галузі масової інформації у соціальній сфері; 4) політику в галузі інформаційного забезпечення функціонування соціальної сфери.

В підрозділі розглянуто суспільні функції соціально-інформаційної політики: просвітницька, аксіологічна, контрольна-критична, зворотного зв'язку, комунікативна, футурологічна.

У підрозділі 1.2 *«Полісемантичність поняття «транзитивне суспільство»* з'ясовано, що понятійно-категоріальний апарат проблематики транзитивного суспільства є суперечливим та неповним. Наукові дослідження сконцентровані переважно на з'ясуванні суті транзитивного суспільства, однак досить обмаль досліджень в контексті вироблення нових правил соціальної поведінки в процесі соціальних змін.

В підрозділі сформульовано дефініції понять: «інформаційний процес в суспільстві (соціумі)», «транзитивне суспільство». Зокрема, поняття «транзитивне суспільство» трактується як стан суспільства, коли старі цінності та правила соціальної поведінки вже не дійсні для всього суспільства, а нові ще не сформувалися. Основною характеристикою транзитивного суспільства є кристалізація – вироблення нових правил соціальної поведінки. Під поняттям «інформаційний процес в суспільстві (соціумі)» будемо розуміти сукупність єдності різноманіття різних потоків відтворення, сприйняття, оцінки, вироблення інформації і ставлення до неї і формування на цій основі мотивів

соціальної поведінки. Інформаційний процес – це складне переплетіння усвідомленого і неусвідомленого впливу джерела інформації на всі рівні людської психіки від біопсихологічних до рівня суспільної свідомості. Під поняттям «соціалізація інформаційного процесу в умовах транзитивного суспільства» пропонуємо розуміти процес операційного оволодіння набором програм діяльності поведінки, які є характерними для нової культурної традиції, яка сформувалася у перехідний період суспільного буття, а також процес інтеріоризації індивідом знань, цінностей і норм, що виражають їх в ході переплетіння усвідомленого і неусвідомленого впливу джерела інформації на всі рівні людської психіки від біопсихологічних до рівня суспільної свідомості.

В підрозділі запропоновано авторську функціональну модель трансформаційних процесів в суспільстві, яка містить 4 стадії: I стадія: оцінка існуючого стану суспільства як системно-кризового. II стадія: соціальна діагностика. III стадія: демонтаж недієздатної системи, ліквідація її елементів, що не відповідають світовому рівню суспільного розвитку і його тенденціям. IV стадія: нове самовизначення суспільства, висування і обґрунтування шляхів його подальшого руху. Показано, що на I та II стадіях трансформаційних процесів в суспільстві інформаційний процес може розглядатися в якості об'єкту аналітичної діяльності. На III та IV стадіях інформаційний процес може розглядатися як спосіб впливу на населення, де визначальну роль відіграють ЗМІ та як засіб державного управління.

В підрозділі 1.3 «*Методологічні принципи дослідження соціалізації інформаційного процесу*» інформаційний процес в якості об'єкту аналітичної діяльності на I та II стадіях трансформаційних процесів в суспільстві запропоновано розглядати в рамках цивілізаційного та системно-синергетичного, соціокультурного підходів, а також в рамках історико-соціологічної методології аналізу суспільств. Зокрема, принципами соціокультурного підходу є: принцип взаємопроникнення культури і соціальності, принцип людської активності, принцип антропосоціетальної відповідності, принцип соціокультурного балансу, принцип симетрії та взаємозворотності соціетальних процесів. На основі історико-соціологічного підходу до вивчення проблеми інформаційного забезпечення функціонування транзитивного суспільства запропоновано використовувати принципи соціально-філософського аналізу соціалізації інформаційного процесу: принцип антропоцентризму, принцип феноменології, принцип єдності об'єктивного і суб'єктивного аспектів, принцип спадкоємності.

Інформаційний процес як спосіб впливу на населення, де визначальну роль відіграють ЗМІ та як засіб державного управління на III та IV стадіях трансформаційних процесів в суспільстві запропоновано розглядати в рамках синергетичного, системно-кібернетичного, системно-діяльнісного та соціокультурного, інституціонального, медіа-комунікативного підходів та інформаційно-конфліктного підходів. На основі вказаних підходів до вивчення проблеми інформаційного забезпечення функціонування транзитивного суспільства запропоновано застосувати наступні принципи соціально-

філософського аналізу соціалізації інформаційного процесу, а саме: на основі синергетичного підходу – принцип діалектики, принцип нової телеології, принцип необхідної діалогової взаємодії, принцип постійного зворотного зв'язку; на основі системно-кібернетичного підходу – принципи врахування часу циркуляції інформації (принцип історизму), врахування цілепокладання управління та рівня організації; на основі медіа-комунікативного підходу – принцип верховенства панівного типу комунікації над політичним режимом; принцип врахування взаємодії (комунікації) між соціальним підсвідомим та свідомою діяльністю людей, принцип посилення суспільної думки в політичній сфері життя суспільства; на основі інформаційно-конфліктологічного підходу – інформаційний принцип пізнання реальності, принцип пріоритетної ролі високих технологій в трансформації суспільства, війни, соціальних конфліктів; на основі системно-діяльнісного підходу – принцип врахування власних законів життя системи, якою управляють, принцип цільового управління системою, принцип побудови діяльнісних структур на основі знань про управління та систему, принцип включення рефлексії у процес розгортання самих структур діяльності; на основі інституціонального підходу – принцип доступності, конкретності і верифікованості політичних інститутів, принцип незалежності існування законів, формальних норм і їх вплив на політичну організацію суспільства, а також поведінку людей і діяльність в політиці.

У **другому розділі** – *«Особливості інформаційного забезпечення функціонування транзитивного суспільства»* – розкрито зміст інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності, показано роль і значення держави в суспільному процесі забезпечення інформаційної безпеки, а також окреслено вплив держави та громадянського суспільства на розробку та реалізацію соціально-інформаційної політики.

У підрозділі 2.1 *«Інформаційно-комунікативні технології конструювання соціальної реальності в індустріальному та інформаційному суспільствах»* розглянуто основи теорії соціального конструювання реальності та здійснено порівняльний аналіз інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності в індустріальному та інформаційному суспільствах в рамках цивілізаційного, системно-синергетичного, історико-соціологічного та системно-кібернетичного, системно-діяльнісного та соціокультурного, інституціонального, медіа-комунікативного підходів та інформаційно-конфліктного підходів.

Показано, що в індустріальному суспільстві основними технологіями конструювання соціальної реальності є м'які та жорсткі пропагандистські технології, що відповідно відповідають першій («інформування») та другій («пропаганда») моделям PR-діяльності. В інформаційному суспільстві основними технологіями конструювання соціальної реальності є третя («двостороння асиметрична комунікація») та четверта («двостороння симетрична») моделі PR-діяльності. Встановлено, що третя модель PR-діяльності стає початковим етапом організації взаємодії держави з громадськістю, четверта модель – його втіленням і ефективним вираженням соціального партнерства.

У підрозділі 2.2 «*Держава як гарант інформаційної безпеки суспільства*» визначено функції держави щодо забезпечення інформаційної безпеки, здійснено соціально-філософський аналіз державно-управлінських проблем забезпечення інформаційної безпеки суспільства, а також розглянуто загрози інформаційній безпеці України, які визначені в чинному законодавстві, а також побудовано категоріальну модель державного управління інформаційною безпекою. Зокрема під поняттям «державне управління інформаційною безпекою» в широкому розумінні пропонуємо розуміти організаційно-управлінську діяльність держави, яка спрямована на створення інституційного середовища забезпечення інформаційної безпеки, формування системи інформаційної безпеки та системи її забезпечення, розробку та реалізацію соціально-інформаційної політики. У вузькому розумінні під державним управлінням інформаційною безпекою пропонуємо розуміти практичні заходи, засоби, важелі, стимули за допомогою яких реалізуються державно-управлінські впливи на процес розбудови та функціонування системи інформаційної безпеки. Під поняттям «забезпечення інформаційної безпеки» пропонуємо розуміти взаємодію між органами публічної влади, юридичними і фізичними особами, національними і міжнародними громадськими організаціями, об'єднаннями, соціальними рухами, політичними партіями та некомерційними організаціями, яка спрямована: 1) на захист інформаційного суверенітету; 2) на створення умов становлення неконфронтаційних демократичних соціальних та інформаційних відносин як основи розвитку інформаційного суспільства як складової частини постіндустріального суспільства; 3) захист національного інформаційного простору; 4) запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам національним інтересам у гуманітарній сфері; 5) на нейтралізацію виявлених загроз інформаційній безпеці.

У підрозділі 2.3 «*Держава та громадянське суспільство як суб'єкти розробки та реалізації соціально-інформаційної політики*» обґрунтовано, що в Україні загалом сформувалася власна національна модель взаємодії держави та громадянського суспільства. Встановлено, що розвиток інституціональних ознак вказаної взаємодії характеризується тим, що: конституційно закріплено принципи і норми «соціальної держави»; активізується процес розвитку громадянського суспільства, а саме зростає кількість громадських організацій, союзів, що представляють інтереси широкого кола соціальних суб'єктів у суспільстві; законодавчо оформляються і реалізуються принципи і процедури взаємодії держави та громадянського суспільства в процесі розробки та реалізації соціально-інформаційної політики; розширюється організаційна, матеріальна, фінансова, інформаційна, наукова, освітня база вказаної взаємодії.

Запропоновано авторську модель формування соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, яка враховує вплив: 1) зовнішніх чинників: а) прямого впливу: національне законодавство; структура національного інформаційного простору; державна політика в інших сферах; гравці політики; споживачі інформаційної продукції; б) непрямого впливу: економічні фактори; розвиток науково-технічного прогресу; соціокультурні фактори; політичні фактори; геополітичні фактори); 2) внутрішніх чинників

(проблеми, цілі, ресурси, інструменти, впроваджувачі). Також запропоновано авторську модель комплексного механізму впровадження соціально-інформаційно політики держави, що включає в себе: правовий, інституційний, організаційний, фінансовий, соціально-психологічний механізми.

У **третьому розділі** – *«Імперативи соціально-інформаційної політики України»* – охарактеризовано специфіку транзитивності українського суспільства та окреслено імперативи соціально-інформаційної політики України.

У підрозділі 3.1 *«Транзитивність українського суспільства як передумова визначення імперативів соціально-інформаційної політики»* здійснено соціально-філософський аналіз феномену транзитивності українського суспільства та визначено визначальні особливості соціальних реформ в Україні. Встановлено, що, відсутність ідеалу у суспільно-політичному розвитку України породжує ідеологічну кризу, що в подальшому за принципом каскадного ефекту породжує кризу влади, кризу державного управління, кризу господарювання і насамкінець кризу образу життя. Всі ці перехідно-трансформаційні процеси в Україні можна здійснити лише в межах послідовного, наперед визначених курсу державотворчого процесу та цілей державного регулювання соціальних відносин: ціль – 1 для організаційної системи «держава» – підвищити якість життя населення країни до світових стандартів; ціль – 2 для суб'єкта управління (влади) – створення умов для максимального розкриття духовних і фізичних здібностей населення країни для досягнення цілей держави; ціль – 3 для об'єкта управління (індивіда і суспільства) – гармонізувати розвиток особистості, який би поєднував права і обов'язки людини і громадянина.

Також у підрозділі з позиції соціально-філософського аналізу феномену совісті і його проявів в соціальному бутті українського народу сформульовано наступну закономірність: суспільство може перебувати в гармонійному стані із владою і слідувати її авторитарній етиці до тих пір, поки є її узгодженість із гуманістичною етикою самого народу, з його совістю, яка походить із глибин колективного, соціального несвідомого. З урахуванням цієї закономірності імперативом соціально-інформаційної політики України визначено авторитарно-гуманістичний тип етики.

У підрозділі 3.2 *«Соціально-філософська аналітика розробки соціально-інформаційної політики України»* доведено, що важливим заходом щодо аналізу стану й динаміки соціалізації інформаційного процесу є моніторинг соціальної та гуманітарної сфер. Останній пропонуємо розглядати як науково обґрунтовану, зорієнтовану на інформаційне забезпечення функціонування транзитивного суспільства систему збору, обробки, збереження і розповсюдження інформації про соціальну та гуманітарну сфери або їх окремі елементи, яка дозволяє робити висновки про стан об'єкта спостереження в будь-який момент часу та спрогнозувати його розвиток.

Впровадження комплексного моніторингу загроз соціально-гуманітарній безпеці спричиняє необхідність наукового вивчення індикаторів (показників), за допомогою яких можна скласти системне уявлення про стан соціальної та

гуманітарної безпеки. За для досягнення вказаної мети запропоновано розробити паспорт загроз соціально-гуманітарній безпеці. Також у підрозділі визначено загрози інформаційно-психологічній безпеці / гуманітарній безпеці людини та суспільства; загрози інформаційно-технологічній безпеці (кібербезпека) людини, суспільства, держави; загрози організаційній безпеці суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки як управлінських структур у цій специфічній сфері. Також визначено стратегічні ризики у соціальній та гуманітарній сферах: міжнаціональні і міжконфесійні конфлікти, духовно-моральна аномія, відносне та абсолютне зниження рівня та якості гуманітарного розвитку, низькі показники здоров'я населення, соціально-інформаційна ситуація.

У підрозділі 3.3 *«Система заходів та діяльність по реалізації соціально-інформаційної політики Української держави в сучасних умовах»* запропоновано зосередити основні зусилля органів публічної влади в процесі реалізації соціально-інформаційної політики на конструктивному поєднанні діяльності держави, громадянського суспільства і людини за напрямками: світоглядно-концептуальним, громадянсько-патріотичним, духовно-моральним, інформаційно-психологічним, захисту інформації та технологічного розвитку.

ВИСНОВКИ

В дисертації здійснено теоретичне узагальнення і нове рішення наукової проблеми, що виявляється у визначенні сутності феномена соціально-інформаційної політики як необхідної та достатньої умови функціонування транзитивного суспільства. Висновки дисертаційного дослідження можуть бути сформульовані таким чином:

1. Доведено, що соціально-інформаційна політика не є просто складовою, супутницею, окремим напрямом соціальних реформ, але водночас є продуктом соціальних реформ і одночасно – її генератором, рушієм, прискорювачем, що спроможна оживити і поглибити процеси трансформації життєдіяльності українського суспільства. В широкому розумінні соціально-інформаційна політика – це діяльність її суб'єктів по регулюванню соціально-інформаційних відносин між різними соціальними та інституціональними силами в середині держави та на міжнародній арені. У вузькому розумінні соціально-інформаційна політика – це діяльність держави та громадянського суспільства по формуванню системи соціальної інформації і сприятливих умов її використання для задоволення соціально-інформаційних потреб людини, суспільства, держави.

2. При з'ясуванні специфіки змін у процесі формування поняття «транзитивне суспільство» виділено наступний логічний ланцюг зміни смислів: 1) перетворення соціальних інститутів та соціальних структур, що часом супроводжується їх докорінною зміною; 2) докорінні перетворення, що розпочалися в низці країн світу, в яких традиційні засади суспільного життя змінюються, внаслідок чого суспільства переходять на засади демократичних процедур, ринкової економіки, визначають склад політичних інститутів,

визначають верховенство права та поважання прав людини, свободи слова тощо; 3) перехід до якісного нового стану організації суспільства, який здійснюється як результат нарощування питомої ваги нерівновісних і нелінійних відносин зі своїм оточенням; 4) одночасна зміна соціальної системи, типу людини та культури суспільства; 5) практичне втілення: змін політичної та державної систем; оновлення економічних засад соціальної системи; пристосування до вимог світового ринку, глобальних систем політики та соціальних комунікацій; зміна духовно-культурних орієнтирів суспільного розвитку.

У сучасному розумінні, що спирається на досягнення світової і вітчизняної філософської та суспільно-політичної думки в осмисленні досвіду перехідних процесів в різних суспільствах, транзитивне суспільство в соціально-філософському вимірі означає перебіг соціальних змін, в ході яких здійснюється заперечення суттєвих елементів минулого і подолання їх, висування нових цілей та ідеалів, визначення способів і засобів просування до них.

3. Визначено методологічні принципи дослідження соціалізації інформаційного процесу, а саме: 1) основні положення цивілізаційної парадигми, що в своїй єдності відкривають можливість для наукового аналізу функціонування та розвитку суспільства в цілому та його сфер, дослідження їх генезису. Вони дозволяють також дати визначення суспільства як цивілізаційної одиниці; 2) історико-соціологічний, синергетичний, системно-кібернетичний, системно-діяльнісний, соціокультурний, інституціональний, медіа-комунікативний та інформаційно-конфліктний підходи із використанням відповідних засад постмодерністської соціальної філософії. Останні структурно включають в себе сукупність відповідних теоретичних стандартів, ціннісних критеріїв, світоглядних позицій, методи і принципи досліджень, зокрема принципи системності та розвитку, об'єктивності та історизму, а також принципу причинності.

4. Встановлено, що найвагоміші інформаційно-комунікативні технології конструювання соціальної реальності в індустріальному суспільстві характеризуються односторонньою спрямованістю від суб'єкта до об'єкта контролю і мають лінійний характер. За такого типу інформаційної дії відбувається розподіл та доведення інформації з центру до периферії, тоді як рух іншими напрямками є надзвичайно ускладненим. За такого лінійного характеру поширення інформації носієм інформаційної влади є ЗМІ, інформаційні та рекламні агентства, піар-компанії, інститути соціалізації. Інформаційний контроль виявляється через управління комунікаціями, їх змістом і спрямованістю за допомогою інформації. Інформаційна влада відрізняється від інформаційного впливу силою та стійкістю суб'єкта інформаційної дії по відношенню до об'єкту, а також високою мірою контролю поведінки останнього. При цьому комунікації організовані суб'єктом інформаційної дії здійснюють визначальний вплив на соціальне конструювання реальності, й політичну поведінку об'єкта зокрема.

Сучасні інформаційно-комунікативні технології конструювання

соціальної реальності, які лежать в основі функціонування ЗМІ та стали новим щаблем у відносинах «людина – техніка – суспільство», створюють новий соціокультурний простір особливістю якого є трансформація традиційних поведінкових стереотипів, головним чином у сферах соціокультурного життя, що пов'язані із спілкуванням. Перехід до нових можливостей інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності можна розглядати у двох аспектах – позитивному, демократичному та негативному, деструктивному. Соціальний контроль у демократичних суспільствах зазнає істотних змін з приходом ери мережі Інтернет: потужні інформаційні засоби для здійснення політичних цілей роблять актуальними такі поняття як «інформаційна війна» та «інформаційна безпека»; набувають нового поширення можливості використання нових демократичних методів соціального контролю. Водночас, поряд із традиційними інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності – інформування та пропаганда, особливого значення набувають хай-х'юм-технології: високі політтехнології, резонансні технології, кризові технології, технології інформаційної війни та забезпечення національної безпеки, технології впливу на суспільну свідомість через ЗМІ.

5. Специфікою держави як організації, що забезпечує інформаційну безпеку є підпорядкування її правилам інституціонального середовища державного управління інформаційною безпекою. Останнє формується власне державою та опредмечується в нормативно-правових актах в галузі безпеки і оборони. Інституціональне середовище державного управління інформаційною безпекою, яке покликане розробляти та реалізовувати політику інформаційної безпеки у соціальній сфері, як складову соціально-інформаційної політики, структурно включає в себе п'ять компонентів: 1) нормативно-правовий компонент, який представлено міжнародним та національним законодавством з питань інформаційної безпеки; 2) організаційний компонент, який представлено організаційною моделлю державного управління; 3) самоорганізаційний компонент, який представлено моделлю саморегулювання суспільства «громадянське суспільство – держава – демократія»; 4) соціально-культурний компонент, який представлено інформаційною культурою, інформатизацією та віртуалізацією економічної, соціальної та політичної сфер суспільства, культурною глобалізацією; 5) когнітивний компонент, який представлено ідеями інформаційної, соціальної та гуманітарної безпеки та суспільного розвитку, ідеєю транспарентності як ознаки адміністративної і політичної комунікації між публічною владою та населенням.

В умовах переходу від індустріального до постіндустріального суспільства відбувається та власне модернізація державного управління, що характеризується переходом від державного управління до публічного управління, а також відбувається формування інституціонального середовища державного управління інформаційною безпекою у рахуванням вимог трансформацій безпекового середовища та інформаційної сфери суспільства в умовах глобалізації.

6. Показано, що взаємодія держави та інститутів громадянського

суспільства як суб'єктів розробки та реалізації соціально-інформаційної політики є результатом розвитку прозорості та відкритості, що в свою чергу є закономірним проявом поширення процесів демократизації у світі, а також відповіддю на вимоги суспільних організацій, засобів масової інформації та міжнародних кредиторів. Транспарентність як соціальний феномен характеризує вплив інформації та медіа на механізми соціальної організації, стан поінформованості (наявність повного, достатнього, достовірного знання) щодо того чи іншого виду діяльності (її об'єктів чи результатів).

Встановлено, що в ході встановлення двостороннього спілкування між органами державної влади і суспільством як консенсусної комунікації зумовлюються потреби: для органів державної влади – досягнути сприятливого ставлення до себе з боку громадськості за допомогою активної інформаційно-роз'ясувальної роботи; для громадськості – добитися права знати все, що стосується суспільної життєдіяльності та діяльності держави.

З урахуванням принципу транспарентності систему розроблення та реалізації соціально-інформаційної політики представлено сукупністю механізмів розробки та реалізації соціально-інформаційної політики, партисипаторного механізму, механізму інформаційно-аналітичного забезпечення.

7. Особливостями транзитивності українського суспільства є здійснення переходу до соціального порядку відкритого доступу. При цьому визначальними особливостями соціальних реформ на сучасному етапі державного будівництва в Україні є висування на перше місце когнітивних факторів соціального прогресу – факторів «смыслового впорядкування», інтелектуалізації знакових систем шляхом зниження їхньої ентропії, вдосконалення всієї семіотичної діяльності суспільства.

Доведено, що ефективним інструментом вдосконалення всієї семіотичної діяльності суспільства є соціально-інформаційна політика, завданнями якої є: забезпечення поступового розвитку соціальної сфери і трансформації соціально-політичних та соціально-економічних цілей; формування та вдосконалення правових основ соціальної політики; забезпечення інформаційної безпеки суспільства; гуманізація соціально-інформаційної діяльності.

8. На процесі розробки та реалізації соціально-інформаційної політики сучасної України впливає складний комплекс внутрішніх і зовнішніх факторів при аналізі яких виявилася така закономірність: суспільство може перебувати в гармонійному стані із владою і слідувати її авторитарній етиці до тих пір, поки є її узгодженість із гуманістичною етикою самого народу, з його совістю, яка походить із глибин колективного, соціального несвідомого. З цієї закономірності слідує: інформаційно-комунікативна діяльність, соціально-інформаційна політика держави об'єктивно зобов'язана будуватися на єдності авторитарної етики (з врахуванням архетипу сильної державної влади) і гуманістичної етики, (вона також архетипова для нашого народу) з перевагою останньої як базової. Керуючись цим принципом, імперативом соціально-інформаційної політики в сучасних умовах і в найближчому майбутньому

України доцільно визначити авторитарно-гуманістичний тип етики. Відповідно, пріоритетними напрямами соціально-інформаційної політики Української держави пропонуємо визначити: 1) світоглядно-концептуальний напрям, що передбачає формування картини світу людини, її ціннісної та правової свідомості, інформаційної культури; 2) громадянсько-патріотичний напрям, що передбачає формування історичної свідомості, національної самоідентичності та патріотизму; 3) духовно-моральний напрям, що передбачає формування норм суспільної моралі; 4) інформаційно-психологічний напрям, що передбачає забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина, створення сприятливого психологічного клімату в національному інформаційному просторі задля утвердження загальнолюдських та національних моральних цінностей; 5) напрям захисту інформації, що передбачає забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації, в тому числі технічного захисту інформації в національних інформаційних ресурсах від кібернетичних атак; 6) напрям технологічного розвитку, що передбачає розбудову та інноваційне оновлення національних інформаційних ресурсів, впровадження новітніх технологій створення, обробки та поширення інформації.

**Основні положення дисертаційного дослідження
викладені у наступних публікаціях:**

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Лук'яненко О.М. Формаційно-цивілізаційна парадигми наукового аналізу суспільства. Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил. Соціальна філософія, психологія. Харків. 2009. Вип. 1 (32). С. 124-134.
2. Лук'яненко О.М. Соціально-інформаційна політика Української держави в сучасних умовах. Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. К. 2009. Том XXIII. С. 67-74.
3. Лук'яненко О.М. Соціально-інформаційна політика Української держави: пошуки пріоритетної парадигми. Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії. К. 2011. Том XXVII. С. 354-360.
4. Лук'яненко О.М. Геополітичне інформаційне протиборство: сутність і варіанти захисту. Університетська кафедра (Науковий журнал Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана). К. 2016. № 5. С. 173-184.
5. Лук'яненко О.М. Сутність та визначальні особливості соціальних реформ в Україні: соціально-філософський аналіз. Філософія науки: традиції та інновації (Науковий журнал Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка). Суми. 2017. № 2 (16). С. 170-183.

Статті у закордонних наукових виданнях:

6. Лук'яненко О.М. Контури транзитивного суспільства: нові контексти та інтерпретації. Virtus. Монреаль. 2018. № 28. С. 30-34.

7. Лук'яненко О.М. Особливості конструювання соціальної реальності в індустріальному та постіндустріальному суспільствах. *Virtus*. Монреаль. 2018. № 29. С. 10-14.

Інші публікації:

8. Лук'яненко О.М. Когнітивний підхід до забезпечення соціальної безпеки держави в умовах кризи. «Демократичне врядування: наука, освіта, практика»: матеріали наук.-практ. конференція за міжнар. участю. (29 травня 2009 р.). К. Т.4. С. 59-60.

9. Лук'яненко О.М. Пріоритети соціально-інформаційної політики Української держави в контексті забезпечення національної безпеки. «Галузь науки «Державне управління»: історія, теорія, впровадження»: матеріали наук.-практ. конференції за міжнар. участю (28 травня 2010 р.) К. Т.2. С. 29-31.

10. Лук'яненко О.М. Моніторинг загроз гуманітарній безпеці «Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики»: матеріали наук.-практ. конференції за міжнар. участю (27 травня 2011 р.) К. Т.1. С. 609-610.

11. Лук'яненко О.М. Роль соціально-інформаційної політики у ресоціалізації кризової людини: український вимір. «Шляхи вдосконалення державного управління національною безпекою України»: матеріали круглого столу (17 березня 2011 р., м. Київ). С. 77-80.

12. Лук'яненко О.М. Методологічні засади формування інформаційної культури українського суспільства. «Особистість, суспільство, держава: розуміння свободи і відповідальності»: матеріали XII наук.-практ. конференції (17 травня 2012 р., м. Київ). С. 65-67.

13. Лук'яненко О.М. Соціально-філософський аспект проблеми забезпечення інформаційної безпеки України. «Управлінські науки в сучасному світі»: матеріали II наук.-практ. конференції. К. 2015. Том 1. С. 114-123.

14. Лук'яненко О.М. Психоманіпуляційні війни та проблеми забезпечення духовної безпеки України. «Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект»: матеріали щоріч. наук.-практ. конференції за міжнар. участю (3-4 листопада 2016 р., м. Київ). С. 321-313.

15. Лук'яненко О.М. Принцип транспарентності в державному управлінні національною безпекою в контексті реалізації євроінтеграційних прагнень України. «Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів»: матеріали наук.-практ. конференції (24 грудня 2015 р). Одеса. 2016. С. 157-161.

16. Лук'яненко О.М. Актуальні проблеми формування інформаційної культури українського суспільства в інтересах забезпечення інформаційної безпеки. «Ефективність державного механізму реагування на загрози національним інтересам України в умовах євроінтеграції»: матеріали наук.-практ. семінару (9 грудня 2015 р.). К. 2016. С. 80-85.

17. Лук'яненко О.М. Сучасні технології інформаційної агресії. «Досвід застосування збройних сил у світових війнах і воєнних конфліктах ХХ – початку ХХІ ст.: тенденції та закономірності»: Зб. наук. пр. К. 2016. Вип. 5. С.

212–216.

18. Лук'яненко О.М. Аналітична функція соціальної філософії у соціальному пізнанні інформаційної безпеки. «Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика в сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти»: матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конференції. Монреаль, 2018. С. 9-12.

19. Лук'яненко О.М. Концептуальні засади державної інформаційної політики України в контексті інтеграції в Європейський Союз. «Актуальні проблеми міжнародних відносин»: Зб. наук. пр. 2008. Вип. 80. Ч 1. С. 185-189.

АНОТАЦІЇ

Лук'яненко О.М. Соціально-інформаційна політика транзитивного суспільства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2019.

У дисертації отримано нові наукові результати соціально-філософської рефлексії феномену соціально-інформаційної політики транзитивного суспільства, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання обґрунтування праксеологічних засад інформаційного забезпечення функціонування транзитивного суспільства.

Розкрито феномен соціально-інформаційної політики. Досліджено зміни у процесі формування поняття «транзитивне суспільство». Визначено методологічні принципи дослідження соціалізації інформаційного процесу, а саме: системності та розвитку, об'єктивності та історизму, причинності. Розкрито зміст інформаційно-комунікативних технологій конструювання соціальної реальності. Показано роль і значення держави в суспільному процесі забезпечення інформаційної безпеки. Окреслено вплив держави та громадянського суспільства на розробку та реалізацію соціально-інформаційної політики. Охарактеризовано специфіку транзитивності українського суспільства як детермінанту визначення імперативів соціально-інформаційної політики України. Окреслено імперативи соціально-інформаційної політики України.

Ключові слова: транзитивне суспільство, соціально-інформаційна політика, інформаційне забезпечення функціонування транзитивного суспільства, соціалізація інформаційного процесу, інформаційна безпека, соціальна безпека, гуманітарна безпека.

Лукьяненко О.Н. Социально-информационная политика транзитивного общества. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности 09.00.03 – социальная философия и философия истории. –

Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, Киев, 2019.

В диссертации получены новые научные результаты социально-философской рефлексии феномена социально-информационной политики транзитивного общества, которые в совокупности решают важную научную задачу обоснования прагматических основ информационного обеспечения функционирования транзитивного общества.

Раскрыт феномен социально-информационной политики. Исследованы изменения в процессе формирования понятия «транзитивное общество». Определены методологические принципы исследования социализации информационного процесса, а именно: системности и развития, объективности и историзма, причинности. Раскрыто содержание информационно-коммуникативных технологий конструирования социальной реальности. Показана роль и значение государства в общественном процессе обеспечения информационной безопасности. Очерчено влияние государства и гражданского общества на разработку и реализацию социально-информационной политики. Охарактеризовано специфику транзитивности украинского общества как детерминанту определения императивов социально-информационной политики Украины. Определены императивы социально-информационной политики Украины.

Ключевые слова: транзитивное общество, социально-информационная политика, информационное обеспечение функционирования транзитивного общества, социализация информационного процесса, информационная безопасность, социальная безопасность, гуманитарная безопасность.

Lukyanenko O. Social and information policy of a transitive society. – Qualifying scientific paper as a manuscript.

A thesis in support of candidature for a PhD degree in 09.00.03 – social philosophy and history philosophy. – National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, 2019.

In thesis, new research and academic findings were collected regarding social and philosophic reflection on transitive society's social and information policy phenomenon, which in conjunction solve a scientific problem of explaining a praxeological basis of transitive society functioning information support.

A social and information policy phenomenon is described. It is proved that social and information policy is a result of social reforms and simultaneously – their generator, driver, accelerator, which can revive and enhance the processes of Ukrainian society's living transformation.

The research of a change while defining «transitive society» allowed to single out the logical progression of sense altering: from modification of social institutions and social structures, which sometimes is followed by their radical change, to developing social changes, in course of which, negation of the essential elements of the past and their overcoming is being conducted, setting new goals and ideals,

defining means and ways of achieving them.

Methodological principles of information process socialization study are defined: consistency and development, objectivity and historicism, and a principle of causality.

It is defined, that within a postindustrial society framework together with traditional information and communication technologies of social reality constructing—informing and propaganda, Hi-Hume technologies have gained a great significance.

It is ascertained, that state information security management institutional environment, which is supposed to elaborate and implement social sphere information security as a constituent of social and information policy, structurally includes five components: regulatory, organizational, self-organizational, socio-cultural and cognitive components.

It is indicated, that interaction between a state and civil society institutions as subjects of social and information policy elaboration and implementation results from transparency and openness, which in its turn is a natural display of widening the processes of democratization in the world and also is the respond to public organizations, mass media and international lenders demands.

Transition to the social order of open access was found to be a specific feature of the Ukrainian society's transitivity. Herewith, distinctive peculiarities of social reforms at the present stage of Ukraine's state building are elevating cognitive factors of social progress to the top – factors of «semantic subordination», intellectualization of sign systems by decreasing their entropy, improving the whole semiotic activity of the society. Social and information policy is proved to be an effective instrument of improving the whole semiotic activity of the society.

Authoritarian-humanistic type of ethics is defined to be an imperative of Ukraine's social and information policy in present-day conditions as well as in its nearest future. The Ukraine's social and information policy key priority guidelines are defined: worldview and conceptual guideline, civic and patriotic, spiritual and moral, information and psychological, information protection guideline, technologies development guideline.

Key words: transitive society, social and information policy, transitive society functioning information support, information process socialization, information security, social security, humanitarian security.

Підписано до друку 15.11.2019 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 пр. Зам. № 328
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.